



«جوان» مسیر بازطراحی نقش ایران در تجارت انرژی منطقه را واکاوی می‌کند

سوآپ گازی یک گام تا اجرا

اهمیت واردات گاز از ترکمنستان آنجاست که یک متغیر مؤثر در تحقق مسیر بازطراحی سیاست‌های جدید انرژی ایران به شمار می‌رود



جامع اصل کارشناس انرژی؛ واردات گاز از ترکمنستان به صورت بلندمدت و با هر حجمی به نفع ایران است و یک رابطه دو سر برد برای ایران و ترکمنستان است و حتی بیشتر هم به نفع ما هست، حتی گاز وارداتی از کشورهای شمالی نظیر قرار داد اخیر ترکمنستان در مسیر با صادرات قرار نگیرد و در جهت رفع ناترازی داخلی مورد استفاده قرار گیرد، باز هم کشور منتفع کسب خواهد کرد

کدورت بین ایران و ترکمنستان در حوزه انرژی به دلیل عملکرد بد وزارت نفت زنگنه در دولت روحانی و جریمه شدن ۱/۶ میلیارد دلاری ایران در زمینه معاملات گازی با ترکمنستان، دولت سیزدهم نه تنها جریمه ۱/۶ میلیارد دلاری را پرداخت کرد، بلکه فاز اول تبدیل شدن به یک بازیگر فعال در زمینه تجارت گاز را با آغاز دوباره سوآپ گازی بین ترکمنستان و آذربایجان را از سر گرفت و حالا در تداوم مسیر فعالسازی دیپلماسی انرژی، واردات روزنامه ۱۰ میلیون مترمکعب گاز از ترکمنستان آغاز شده است که قدمی بسیار مهم و بزرگ در جهت استفاده از فرصت بی نظیر و موقعیت مناسب ایران در جهت تبدیل شدن به هاب گازی منطقه خواهد بود.

■ پایان عدم‌النتفع‌های اقتصادی با واردات گاز از ترکمنستان

سیدمحمد میرهاشمی، کارشناس انرژی در گفت‌وگو با «جوان» با اشاره به اینکه یکی از مهم‌ترین اقدامات در زمینه رفع ناترازی داخلی و از بین بردن عدم‌النتفع‌های اقتصادی، حرکت به سمت خرید گاز و واردات آن از کشورهای شمالی است، افزود: یکی از اقدامات مهم در زمینه رفع ناترازی صنایع با ارزش افزوده بالا و تولید برق در نیروگاه‌ها، واردات گاز از کشورهای شمالی است. زمستان مصرف فرآورده‌های نفتی ما بالا می‌رود و برخی صنایع از جمله فولادی‌ها، سیمان و... تعطیل می‌شوند. اگر با واردات گاز از کشورهای شمالی تا تعطیلی این صنایع جلوگیری کنیم، نفع اقتصادی بالایی برایمان خواهد داشت، زیرا از ضربه‌ای که تعطیلی صنایع به ویژه صنایع باارزآوری بالا به اقتصاد کشور می‌زند، جلوگیری می‌کنیم. از سوی دیگری می‌توانیم از گاز وارداتی به عنوان سوخت نیروگاه‌ها استفاده کنیم و فرآورده‌های نفتی نظیر مازوت و سوخت مایع آزاد شده را صادر کنیم که این موضوع در نهایت به نفع کشور خواهد بود و سود بالایی را نصیبمان خواهد کرد. یکی از مهم‌ترین اقدامات در زمینه رفع ناترازی داخلی و از بین بردن عدم‌النتفع‌های اقتصادی، حرکت به سمت خرید گاز و واردات آن از کشورهای شمالی است.

این کارشناس انرژی خاطر نشان کرد: یکسری مزیت‌های درجه دوم نیز می‌توان برای سیاست سوآپ یا خرید گاز از کشورها شمالی در نظر گرفت. مثلاً می‌توانیم گاز وارداتی را در شمال مورد استفاده قرار دهیم، به این ترتیب مجبور نیستیم گاز را از جنوب به شمال منتقل کنیم. باین اقدام، از یک طرف در هزینه‌های انتقال گاز از جنوب به شمال صرفه‌جویی می‌شود و از طرف دیگر از هدررفت انرژی نیز در روند انتقال جلوگیری می‌کنیم. میرهاشمی در پایان گفت: با توجه به سهجبت‌های وزیر نفت مرحله اول واردات گاز از کشورهای شمالی قرار است روزانه واردات ۱۰ میلیون متر مکعب گاز از ترکمنستان کلید بخورد که نشان از تحول جدی در زمینه رفع ناترازی گاز صنایع دارد که می‌توانیم با این اقدام، از تعطیلی صنایع یا استفاده از سوخت مایع توسط نیروگاه‌ها جلوگیری و بدین ترتیب منفعت بالایی کسب کنیم. یکی از مهم‌ترین مزیت‌های عقد قرارداد

به خصوص در زمینه تجارت گاز (چه سوآپ چه واردات گاز) می‌تواند کشورهای همسایه ما را به لحاظ انرژی به خودمان وابسته و زمینه را برای تبدیل شدن به هاب گازی منطقه فراهم کند. همچنین می‌توانیم با تکیه بر قراردادهای بلندمدت واردات یا سوآپ گاز، بر موضوع با صادرات گاز نیز متمرکز شویم و به تقویت جایگاه خود در تجارت گازی بپردازیم.



محمدرواولی،بور اشنا



میرهاشمی کارشناس انرژی: یکی از اقدامات

مهم در زمینه رفع ناترازی صنایع با ارزش افزوده بالا و تولید برق در نیر وگاه‌ها، واردات گازاز کشورهای شمالی است. زمستان مصرف فرآورده‌های نفتی ما بالا می‌رود و برخی صنایع از جمله فولادی‌ها، سیمان و... تعطیل می‌شوند. اگر بسا واردات گاز از کشورهای شمالی تا تعطیلی این صنایع جلوگیری کنیم، نفع اقتصادی بالایی برایمان خواهد داشت

منطقه استفاده کنیم.

اولین قدم در این مسیر، ایجاد قراردادهای جدید واردات

گاز از همسایگان شمالی است. واردات گاز از همسایگان

شمالی مزیت‌های زیادی برای کشور دارد و هر چقدر بتوانیم گاز مناطق شمالی کشور را از مبادی نزدیک‌تر نظیر ترکمنستان یا روسیه تأمین کنیم، برای ما مزیتی نسبی خواهد داشت. همچنین در زمان‌هایی که ناترازی نداریم مانند فصول گرم سال، می‌توانیم از این ظرفیت

برای صادرات استفاده کنیم.

در حال حاضر زیرساخت واردات سالانه ۳۰ میلیارد متر مکعب گاز از کشورهای شمالی وجود دارد که گاز ترکمنستان به صورت مستقیم و همچنین گاز روسیه از دو مسیر آذربایجان و ترکمنستان وجود دارد. ایران می‌تواند با خرید این گاز با «قیمت مناسب» یا استفاده از آن در استان‌های شمالی، گاز خود را به جای صرفه هزینه و انتقال به شمال، از جنوب (محل تولید) با قیمت بالاتر به همسایگان خود مثل پاکستان و عمان صادر کند یا حجم صادرات گاز به کشور عراق و ترکیه را افزایش دهد. همه این موارد فرصت فوق‌العاده مهمی در برابر ایران قرار خواهد داد که با استفاده از ظرفیت گازی ایران و همچنین ظرفیت منابع گازی مازاد و همچنین استفاده حداکثری از زیرساخت ۴ هزار کیلومتر خطوط لوله‌کشی گاز سراسری به قطب اصلی تجارت گاز تبدیل شود.

ایران در این مسیر باید تعاملات سازنده‌ای با کشورهای تقاضاکننده و عرضه‌کننده گاز و همچنین تعاملات چندوجهی و قوی با کشورهای روسیه، ترکمنستان، پاکستان و هند داشته باشد. تکمیل مسیر گازی روسیه-

ناترازی گاز می‌تواند اثر موجی در سراسر اقتصاد ایجاد کند و بر کالاها و صنایع خدماتی که متکی به تأمین انرژی پایدار هستند، تأثیر بگذارد. اختلال در تولید برق و تولید صنعتی می‌تواند منجر به کاهش در دسترس بودن کالاها و خدمات، افزایش قیمت‌ها و تأثیر بر مخارج مصرف‌کننده شود. ناترازی گاز می‌تواند پیامدهای گسترده‌ای برای نیروگاه‌ها، صنایع و اقتصاد کلان داشته باشد. با درک تأثیر بالقوه این ناترازی‌ها و اجرای استراتژی‌هایی برای کاهش اثرات آنها، دولت‌ها و سهامداران صنعت می‌توانند با یکدیگر همکاری کنند تا تأمین انرژی پایدار و انعطاف‌پذیر را تضمین و از رشد اقتصادی و رقابت حمایت کنند.

■ ■ ■

گاز طبیعی نقش مهمی در تأمین نیازهای انرژی نیروگاه‌ها و صنایع در سراسر جهان ایفا می‌کند. با این حال، ناترازی گاز می‌تواند منجر به اختلال در عرضه شود و بر عملکرد بخش‌های مختلف صنعتی و نیروگاهی کشور نیز تأثیر بگذارد و ضرب‌های اقتصادی برای صنایع کالا و خدمات ایجاد کند. نیروگاه‌ها برای تولید برق به عرضه ثابت گاز طبیعی متکی هستند. ناترازی گاز می‌تواند منجر به کمبود عرضه شود و نیروگاه‌ها را مجبور به کاهش تولید یا تعطیلی موقت کند و این می‌تواند منجر به قطع برق شود و مصرف‌کنندگان مسکونی، تجاری و صنعتی را تحت تأثیر قرار دهد. علاوه بر این، اختلالات مکرر می‌تواند قابلیت اطمینان شبکه برق را تضعیف کند و منجر به افزایش هزینه‌ها و کاهش اعتماد سرمایه‌گذاران در بخش انرژی شود. همچنین صنایعی که به گاز طبیعی به عنوان منبع اولیه انرژی یا ماده خام وابسته هستند، می‌توانند به دلیل ناترازی گاز با چالش‌های مهمی روبرو و شوند. اختلالات عرضه می‌تواند منجر به تأخیر در تولید، افزایش هزینه‌ها و کاهش تولید شود. در نتیجه، صنایع آسیب‌دیده ممکن است برای رقابت در بازار جهانی نیز از این محل ضربه ببینند که به طور بالقوه منجر به از دست دادن بازار صادراتی و تعدادی از مشاغل و رکود اقتصادی شود.

کشور ایران در فصول سرد سال و در بازه آذر تا اسفند ماه دچار ناترازی مقطعی خواهد شد و یکی از مهم‌ترین مشکلات در طول سال، در ایام پایانی سال برای صنایع کشور رقم می‌خورد. در این ایام علاوه بر محدودیت سوخت‌رسانی گاز به صنایع، در زمینه برق نیز به دلیل سوچج بر مصرف سوخت مایع و کاهش بازدهی تولید برق نیروگاهی از منظر برق نیز با مشکل مواجه می‌شود.

برای راه‌های ایران در وضعیت باید دو مسیر به طور جدی پیگیری شود؛ مسئله اول ذخیره‌سازی گاز است که موجب خواهد شد در زمان پیک مصرف با تزریق گاز ذخیره‌سازی شده در شبکه خطوط شمالی کشور، افت فشار نداشته باشیم و به سمت پایدار کردن شبکه گازی کشور ببریم و این راهکار برای ناترازی مقطعی راهکار مناسبی است که باید مورد استفاده قرار گیرد.

مسئله مهم‌تر از رفع ناترازی مقطعی، مسئله تجارت گاز ایران است. ایران در طول فصول غیر سرد سال دارای قراردادهای بلندمدت صادراتی است و بخشی از گاز خود را صادر می‌کند، این در حالی است که می‌تواند با استفاده از گاز مازاد ترکمنستان و روسیه و زیرساخت خطوط لوله مستقر در کل کشور، بین ۵۰ تا ۱۰۰ میلیارد مترمکعب سالانه واردات گاز داشته باشد و آن را به کشورهای منطقه و جنوب آسیا از طریق خط لوله‌های مختلف صادراتی کشور، با صادرات کند. در این شکل از تجارت گاز، علاوه بر وابستگی حداکثری روسیه و ترکمنستان به زیرساخت‌های ایران در جهت بازارهای جدید صادراتی گازشان، ایران علاوه بر دریافت حسق ترانزیت، کاهش هزینه اتلاف انتقال گاز از پارس جنوبی به مرکز و شمال کشور، خود نیز وارد تجارت گاز و بازار جهانی گاز خواهد شد که علاوه بر تغییر زمین بازی طراحی شده برای ایران و گرفتن موقعیت دست بالا، طراحی جدیدی در حوزه سیاست‌های انرژی کشور خواهد بود.

ایران با استفاده از ظرفیت بالای زیرساختی خطوط لوله در سراسر کشور، شبکه وسیع و متنوع توزیع و همچنین منابع گازی بالا، بهترین مسیر برای قراردگیری در تجارت گاز منطقه است. موقعیت ژئوپلیتیکی کشور نیز برای پاک منطقه‌ای روسیه و می‌توانیم، از این فرصت برای تقویت جایگاه خود در تجارت گازی

■ نفع ۷ میلیارد دلاری کشور در صورت تأمین کامل نیاز سوختی نیروگاه‌ها با واردات گاز از ترکمنستان
فرشاد جامع اصل کارشناس انرژی نیز در گفت‌وگو با «جوان» گفت: خرید و صادرات مجدد گاز توسط کشورهای دارای زیرساخت ترانزیت گاز نقش به‌سزایی در انتقال گاز طبیعی از کشورهای تولیدکننده به کشورهای مصرف‌کننده دارند. این کشورها به عنوان واسطه عمل و انتقال گاز را از طریق خطوط لوله و سایر روش‌های حمل و نقل تسهیل می‌کنند. این کارشناس انرژی در ادامه مزیت با صادرات گاز طبیعی از طریق واردات گاز از کشورهای شمالی را برای ایران بازگو کرد و گفت: خرید و صادرات مجدد گاز توسط کشورهای دارای زیرساخت ترانزیت گاز برای تضمین امنیت انرژی ضروری است. بسیاری از کشورها برای تأمین نیازهای انرژی خود به شدت به واردات گاز طبیعی متکی هستند. کشورهایی که زیرساخت‌های ترانزیت گاز دارند به عنوان پل ارتباطی بین کشورهای تولیدکننده و مصرف‌کننده عمل و عرضه ثابت گاز طبیعی را تضمین می‌کنند و بدین ترتیب موجب تحکیم روابط و وابستگی متقابل دیپلماتیک خواهد شد. همچنین خرید و صادرات مجدد گاز توسط کشورهای دارای زیرساخت ترانزیت گاز می‌تواند در آمد قابل توجهی ایجاد کند. این کشورها می‌توانند گاز را با قیمت کمتری از کشورهای تولیدکننده خریداری کرده و با قیمت بالاتر به کشورهای مصرف‌کننده بفروشند. این تفاوت قیمت که به عنوان هزینه ترانزیت شناخته می‌شود، می‌تواند منبع در آمد قابل توجهی برای کشورهای دارای زیرساخت ترانزیت گاز باشد.

جامع اصل در ادامه اظهار کرد: ایران علاوه بر اینکه از زیرساختی بالغ بر ۴ هزار کیلومتر خط لوله‌کشی سراسری برخوردار است، بلکه در زمینه تولید گاز نیز خود دارای منابع غنی است و این مزیت‌ها سبب خواهد شد که تجارت گاز کشورهای شمالی از مسیر ایران بسیار باصرفه بشود. همچنین ویژگی ممتازی برای ایران هاب ترانزیت گاز و داشتن منابع غنی گازی سبب شده است که تجارت گاز ایران بسیار صرفه‌ داشته باشد و چه حرکت به سمت واردات گاز از کشورهای شمالی، چه استفاده از ظرفیت سوآپ گازی منافع بسیاری را برای ایران هاب تهیه کند. به کشورهای نظیر هند، پاکستان و عمان کمک کند و بخشی از سرمایه‌گذاری و همچنین روابط سیاسی در جهت پیشبرد اتصال ایران به این کشورها از تهیه روسیه انجام خواهد شد. همچنین واردات گاز از ترکمنستان نیز در جهت تسهیل تجارت بین ایران و ترکمنستان و وابستگی متقابل سیاسی نیز بسیار اهمیت دارد.

این کارشناس آغاز واردات گاز از ترکمنستان را مسیر بسیار مهمی در تبدیل شدن ایران به هاب تجارت گاز منطقه دانست و گفت: واردات گاز از ترکمنستان به صورت بلندمدت و با هر حجمی به نفع ایران است و یک رابطه دو سر برد برای ایران و ترکمنستان است و حتی بیشتر هم به نفع ما هست. حتی اگر گاز وارداتی از کشورهای شمالی نظیر قرار داد اخیر ترکمنستان در مسیر با صادرات قرار نگیرد و در جهت رفع ناترازی داخلی مورد استفاده قرار گیرد، باز هم کشور منفعت در سه ماه سرد سال، بیش از ۷ میلیارد دلار منفعت اقتصادی ایجاد خواهد کرد. در نتیجه قرارداد واردات گاز ترکمنستان توسط ایران جنبه حیاتی دارد و این قرارداد نقش حیاتی در تضمین امنیت انرژی، تولید در آمد و ارتقای همکاری و یکپارچگی منطقه‌ای ایفا می‌کنند.

■ جمع‌بندی

به نظر می‌رسد ایران ظرفیت لازم را برای تبدیل شدن به قلب انرژی منطقه‌ای دارد و در تلاش برای استفاده از چنین ظرفیتی است. سوآپ گازی یکی از این ظرفیت‌هاست که می‌تواند با واردات گاز از شمال کشور در سایر بخش‌ها، ما به ازای آن صادرات داشته باشد. انتظار می‌رود دولت سیزدهم عقب ماندگی‌های دولت‌های قبلی را با سرعت بیشتری جبران کند.

ترکمنستان- ایران- پاکستان- هند و آغاز واردات گاز از روسیه و ترکمنستان، امکان توزیع گاز خود به جنوب آسیا و کشورهای منطقه نظیر عراق، ترکیه، عمان و پاکستان را از طریق ایران دارند و از موانع بی‌شمار وابستگی امنیت انرژی کشورهای منطقه به شبکه توزیع خود نیز استفاده خواهد کرد که قدمی بزرگ به سمت تبدیل شدن به قدرت هاب اصلی تجارت گاز منطقه بر خواهد داشت.

اولین قدم در این مسیر به نازگی و با عقد قرارداد واردات گاز از ترکمنستان بر داشته شده است، بعد از چندین سال

ترکمنستان- ایران- پاکستان- هند و آغاز واردات گاز از روسیه و ترکمنستان از مهم‌ترین اقداماتی است که دولت ایران در جهت بازطراحی سیاست‌های انرژی خود باید به کار بگیرد. ایران به کمک سوئیچ بر تجارت گاز به جای تمرکز بر تجارت نفت می‌تواند نقش بسیار مهمی را پیدا کند. ایران به دلیل موقعیت جغرافیایی خود و همچنین خطوط قراردادمهم و مفید است که قرار است بخشی از ناترازی ما را رفع کند یا به صادرات گاز پرداخته شود، ولی در هر صورتی این قرارداد در جهت منفعت کشور است و منافع بسیاری را برای ایران در بعد سیاسی و اقتصادی خواهد داشت.

مدیر اسبق امور بین‌الملل شرکت ملی نفت ادامه داد: بعد از اینکه جنگ روسیه با اوکراین آغاز شد و قیمت گاز افزایش جدی پیدا کرد، نیاز از وارداتی گازی در بین کشورهای همسایه ما نیز شدیداً افزایش پیدا کرد و



در حال حاضر ترکیه، عراق، پاکستان و حتی عمان نیازمند واردات گاز از مسیر ایران هستند و واردات گاز از ترکمنستان و روسیه در این زمینه اقدام بسیار مهمی است که بخشی از این نیازها را از طریق خرید گاز در شمال و صادرات گاز در جنوب تأمین کنیم. از منافع اقتصادی و سیاسی خودمان را داشته باشیم. این کارشناس انرژی در رابطه با حجم واردات گاز از کشورهای شمالی و لزوم اتخاذ قراردادهای بیشتر جهت واردات گاز از کشورهای شمالی افزود: ما به دلیل بسیار ویژه‌ای که داریم، به هر میزان گاز از کشورهای شمالی وارد کنیم، می‌توانیم ما به ازای آن سود و منفعت کسب کنیم. با صادرات گاز با رفع نیاز صنایع و نیروگاه‌ها در فصول سرد سال از محل واردات گاز، بسیار برای ما اهمیت دارد و به هر شکل این قراردادهای نفع ایران تمام خواهد شد و از این نظر هیچ گرانگانی وجود ندارد.



مشکل، واردات گاز از ترکمنستان یا روسیه بوده است. خطیبی مدیر اسبق امور بین‌الملل شرکت ملی نفت ادامه داد: همانطور که در گذشته گاز از ترکمنستان به کشور وارد می‌شد اکنون نیز می‌توان از این کشور یا روسیه نیز گاز را از طریق خرید یا سوآپ گاز وارد کرد. در حالت دیگر